

V debatě formy „Řešitelská 2x2“ hledají řečníci nejlepší řešení problémů světa okolo sebe. Jakkoliv jde o formu soutěživou a oba týmy chtějí vyhrát, cílem není zdepat soupeře. Rozumní lidé se mohou přit o podstatě problémů světa a jistě mohou nabízet různá řešení těchto problémů. Diskuse o nejlepším možném řešení problémů, byť soutěživá, nemusí znamenat animozitu. Týmy v debatě, spíše než soupeři, si jsou oponenty. Znalou obhajobou vlastního řešení a věcnou kritikou řešení oponentů se snaží dobrat toho nejlepšího řešení.

Pravidla debaty formou „Řešitelská 2x2“

1. Úvodní ustanovení

Účastníci soutěžní debaty se zavazují, že budou zachovávat zásady fair play, slušného chování a rytířství v nejlepším smyslu slova a že vědomě nepoužijí nepravdivou informaci.

2. Soutěžní debata formy Řešitelská 2x2

Debaty se účastní dva dvoučlenné týmy, které diskutují na zadanou tezi. Před debatou organizátor či rozhodčí losem mincí určí, který z týmů debatu zahájí – tento tým se nazývá „Hlava“. Tým, který debatu nezahajuje se potom nazývá „Orel“. Cílem snažení týmů je zvítězit v debatě, toho dosahují „lepší obhajobou svého stanoviska“. (Viz dále.)

Teze debaty je věta, která naznačuje očekávaný směr debaty. Teze debaty je soutěžícím oznámena předem. Očekávaný směr debaty může být z teze zcela zřejmý. (Například: „Nabídka kroužků na naší škole by se měla změnit.“) Může však být zadána i taková teze, kdy očekávaný směr debaty není zcela zřejmý (Například: „Na prvním místě jsou děti!“) V takovém případě směr debaty záleží na samotných účastnících. (Například u teze „Na prvním místě jsou děti!“ mohou debatěři diskutovat o volnočasových aktivitách, podpoře vzdělávání, rodinné politice státu či třeba i o kontrole porodnosti v Číně...)

3. Průběh debaty

Soutěžící vystupují ve stanoveném pořadí, ve kterém se řečníci obou týmů ve svých výstupech střídají. Po každé řeči (= nepřerušovaný souvislý výstup jednoho řečníka) následuje dotazování (= dialog, ve kterém členové opozičního týmu kladou otázky týmu, jehož řečník právě domluvil). Délka jednotlivých výstupů nesmí přesáhnout pravidly určenou dobu. Mezi jednotlivými výstupy se tým, který má dále vystoupit (s řečí či dotazováním) smí kratičce (cca 10 – 15 sekund) poradit. Průběh debaty je následující:

Řeč:	první řečník týmu Hlava (H1)	- 3 min
Dotazování:	ptá se O, odpovídá H (O x H)	- 1 min
Řeč:	první řečník týmu Orel (O1)	- 4 min
Dotazování:	ptá se H, odpovídá O (H x O)	- 1 min
Řeč:	druhý řečník týmu Hlava (H2)	- 4 min
Dotazování:	ptá se O, odpovídá H (O x H)	- 1 min
Řeč:	druhý řečník týmu Orel (O2)	- 4 min
Dotazování:	ptá se H, odpovídá O (H x O)	- 1 min
Řeč:	první řečník týmu Hlava (H1)	- 1 min

4. Chování soutěžících během debaty a forma projevu

Soutěžící v průběhu debaty sedí za stoly (v lavicích) čelem k publiku a rozhodčím. Smí si během řeči oponentů psát poznámky a tyto si v rámci svého týmu vyměňovat. Smí krátce, šeptem a tak, aby nevyrušovali vystupujícího řečníka, spolu hovořit. S výjimkou signálů časoměřiče soutěžící nesmí přijímat rady publika. Publikum se po dobu debaty zdrží hlasitých rad a doporučení debatérům.

Je věcí strategie každého debatéra jakou formu prezentace zvolí: smí během své řeči sedět, stát či přecházet, smí využít řečnický pult (pokud je k dispozici), číst předem připravený text anebo z paměti „recitovat“, používat poznámky atp. Pozor, při volbě formy prezentace je třeba pamatovat na cíl snažení týmu – některé formy nejsou příliš přesvědčivé.

Nástrojem debatéra v debatě je mluvené slovo - jedinou povolenou formou prezentace je proto mluvený projev a prostředky neverbální komunikace. Soutěžící nesmí používat grafické či audiovizuální pomůcky, nesmí nic „ukazovat“ a do debaty fyzicky přinášet (grafy, obrázky, předměty atp.).

5. Dotazování

Tazatel se ptá, tázaný odpovídá. Otázky a odpovědi musí být stručné a jasné. Informace získané během dotazování smí strana tazatele využít v dalším průběhu debaty. Tazatel se smí ptát na cokoli - pokud však jsou jeho otázky z hlediska debaty bezúčelné, mnoho prospěchu týmu nepřinesou.

6. Role týmů v debatě

6.1 Interpretace teze

Oba týmy smí, na základě vlastního názoru na danou věc, interpretovat tezi podle vlastního uvážení. Tato interpretace by se však neměla vzdalovat tématu, kterého se teze týká.

Pokud se interpretace teze tématu vzdaluje, je věcí opozičního týmu na tuto chybu poukázat.

(Argumentace „o něčem jiném“ totiž není příliš přesvědčivá.)

6.2 Stanovisko

Týmy na základě vlastního uvážení zaujímají stanovisko k tezi, a to zejména tak, že:

a/ vysvětlí jaký „problém“ teze obsahuje a

b/ nabídne (= vysvětlí a obhájí) řešení tohoto problému.

Týmy smí dojít k závěru, že teze žádný problém neobsahuje, že současný stav dané oblasti je nejlepší možný a není proto třeba, či dokonce by bylo škodlivé, jej měnit. V tomto případě tým obhajuje (a jeho stanoviskem k tezi je) zachování současného stavu.

6.3 Stejná stanoviska

V debatě může dojít k tomu, že týmy mají připraveny obhajoby stejného stanoviska. Dobré debatě nebrání, aby se týmy shodly na popisu současného stavu a popisu problému. V tomto případě však týmy musí navrhnout různá řešení!

Protože tým vyložený k debatě jako „Hlava“ představuje své stanovisko první, povinnost nabídnout jiné řešení má tým „Orel“. Kdyby této povinnosti nedostál, tým „Orel“ by vlastně mohl jen slovo po slovu opakovat slyšené.

Proto tým vyložený k debatě jako „Orel“ nemůže získat více bodů než tým „Hlava“, jestliže se jeho stanovisko v zásadních bodech s týmem „Hlava“ shoduje. Takovými zásadními body jsou:

a/ řešení (tj. tým Orel pouze opakuje řešení týmu Hlava, nic nového nepřináší),

b/ obhajoba současného stavu (tým Orel souhlasí se stanoviskem týmu Hlava, že není co řešit).

6.4 Kritika a obhajoba

Významným nástrojem „lepší obhajoby svého stanoviska“ (a o to v debatě jde) je kritika argumentace oponentů a obhajoba vlastních tvrzení, kritizovaných oponenty. Oba týmy se proto snaží kritizovat argumentační chyby či nedostatky svých „soupeřů“. Čím více a přesvědčivěji, tím lépe. Současně se oba týmy snaží hájit svá tvrzení, která byla takto soupeři kritizována.

7. Kdo získá více bodů

V debatě získá více bodů ten tým, který v souladu s těmito pravidly v debatě lépe obhájí své stanovisko. Hodnotí se jak obsahová přesvědčivost argumentace, tak i rétorická přesvědčivost projevu řečníků a i spolupráce týmu. Tým Orel nemůže získat více bodů než tým Hlava, pokud se ve všem s týmem Hlava shodne a nepřinese do debaty jiné stanovisko, než jaké nabízí oponenti.

7.1 „Lepší obhajoba“ z obsahového hlediska

Ve snaze dosáhnout obsahové přesvědčivosti se týmy zejména snaží:

- vysvětlit své stanovisko k tezi (kde vidí / nevidí problém, zda je / není třeba problém řešit a jak),
- naslouchat oponentům a odhalovat slabiny obhajoby jejich stanoviska,
- hájit své, oponenty kritizované stanovisko a tvrzení na jeho podporu,
- obhájit *funkčnost* řešení (tj. prokázat, že navrhované řešení daný problém skutečně odstraní), *výhodnost* řešení (tj. prokázat, že problém bude odstraněn lépe / výhodněji než jinými možnými způsoby, zejména pak lépe, než tak, jak navrhuje oponenti) a *realizovatelnost* řešení (tj. prokázat, že řešení lze uskutečnit),
- opírat svoji argumentaci o logiku, prokázaná fakta a znalost debatované problematiky.

7.2 „Lepší obhajoba“ z rétorického hlediska

Ve snaze dosáhnout rétorické přesvědčivosti se týmy zejména snaží:

- připravit si zřejmě srozumitelný, strukturovaný, plynulý a jazykově bohatý projev,
- takový projev přitažlivým způsobem a s ohledem na posluchače prezentovat,

- pokládat jednoduché, věcné, srozumitelné a cílené otázky,
- na otázky odpovídat spatra, pohotově, věcně a znale.

7.3 Spolupráce týmu

Přesvědčivý tým spolupracuje, jeho členové si vzájemně pomáhají, pozorně sledují debatu až do jejího konce. Přesvědčivý tým ví, odkud a kam „jde“ a jeho řečníci jsou ve svých vystoupeních jednotní – navazují na vyjádření kolegy a jeho argumentaci podporují a hájí. Lze si jen těžko představit, že v debatě více bodů získá tým, který není ve své argumentaci jednotný.